

„היהודים קיבלו את החלטת האו"ם“

„הערבים פתחו במילחמת העצמאות“

„היהודים הסכימו לגבולות החלוקה“

„הערבים ברחו מרצונם“

כל אלה הם כזבים – כך טוען אורי מילשטיין, במחקר שיעורר סערה

של ההגנה את „תוכנית ד“, לקראת סיום המנדט והקמת המדינה. זאת אחת ממטרות התוכנית: „השתלטות... על גושי ההתיישבות והאוכלוסיה העברית שמוחוץ לגבולות“. וזה חלק מהפרוש היהודי להסכם עם עבדאללה: אחד השלבים ביישום התוכנית החשאית, שהשלב הסופי שלה יהיה ארץ-ישראל יהודית שלמה.

„הקיים הוא בית קלפים“

ב ישיבת ועדה-ביטחון ב-28 באוקטובר 1947 אמר בן-גוריון: „תפקיד הביטחון (הוא) לשמור על שלום היישוב. אם המשבר יבוא, הוא יהיה חמור. אלה שילחמו נגדנו, בשבילם תהיה זו מילחמה לחיים ולמוות. צריך יהיה להגן... הדיון שלנו (מתנהל) מתוך אילוהיה (אשליה) שאיננו יכולים להפסיד. אנחנו יכולים להפסיד“

בישיבת הוועדה-הפועל של ההסתדרות, ארבעה ימים אחרי פרוץ המלחמה, אמר בן-גוריון שיש לפעול למען שתי מטרות-הציונות, ההתיישבות והעלייה, ונקב במיספר: עלייה של מיליון וחצי יהודים לארץ-ישראל ב-10 שנים. באותה ישיבה הגדיר בן-גוריון את מטרותיו, שהיו, לפי תפיסתו, מטרות תנועת-העבודה: השתתפות כל היישוב באחריות למאמץ המלחמה והקמת קואליציה לאומית ל-10 שנים, שקערונותיה יהיו הגשמת הציונות, מישטר רמוקרטי המבוסס על חרות היחיד, חרות והכרעת הרוב, ידידות יהודית-ערבית. מטרות-הפנים שהציב היו ההגמוניה של תנועת-הפועלים במדינה היהודית, קביעת ירושלים כמרכז העם היהודי — גם לא תהיה בריבונות המדינה היהודית — ומניעת תעמולה למען התפשטות וכיבוש שטחים מעבר לתוכנית החלוקה, דהיינו, הגבלת פעילותם של הר-וויזיוניסטים ושל אצל ולח. דרישה זאת היתה מכוונת גם כלפי „התנועה לאחדות העבודה“ ומנהיגיה, יצחק טבנקין וישראל גלילי.

בן-גוריון סבר שמותר, ואף רצוי, ליזום כיבוש שטחים מעבר לתוכנית החלוקה, אך אסור לנהל תעמולה למען מטרות זו.

כמילים אחרות: כיבוש שטחים הוא מעשה לגיטימי, אך יש לתכנן אותו בחשאי, בחוג מצומצם וסגור, מפני שריבורים כפומבי על כיבושים, שיגיעו לאזני הערבים, לאזני מקבלי ההחלטות בעולם, לאזני צאן-מרעיתו יפההגנש בתנועת-העבודה, עלולים לסכל את תוכניות הכיבושים ואת תדמית המתניות והשפיות, שהוא התאמץ להקרינו, לעומת בגין וטבנקין הקיצוניים. ב-11 בדצמבר 1947 אמר בן גוריון, בישיבת ועדה-ביטחון: „איננו צריכים לקבוע כל יום (את) המדיניות שלנו. המדיניות שלנו ביסודה קיימת, אך שום פורמולה (נוסחה) אינה ממצה את המציאות המשתנה יום-יום“.

כלומר, גם ועדה-ביטחון מנוע מדי-נים בבעיות הביטחוניות האמיתיות, ורק בן-גוריון ועוזריו ראויים לדון בהן.

באותה ישיבה הגדיר בן-גוריון את מטרות המלחמה: „ביטחון החיים והרכוש... שהמדינה תוקם, שלא נפסיד אותה במערכה... שאיפה לידי דות יהודית-ערבית עד כמה שאפשר. איננו עומדים לחסל ערבים... לא לתת לאנגלים ערב צאתם (את) ההרגשה שאנחנו רוצחים. ההרגשה ישנה, לצערי. ההרגשה (היא) לא לגמרי בלי יסוד“.

מוכן, בטווח הקצר, לפשרות טריטוריאליות יותר מהחסיניים, מנהיגיהם של הפלסטינים, ושבתווח הארוך יתכן שהממלכה האשמיית תיפול, ואז יהיה אפשר לקרוע ממנה שטחים לפחות ממערב לנהר-הירדן.

רפיפותה של הממלכה האשמיית היתה עוד גלוי. היא נחשבה (ועדיין נחשבת) כיציר מלאכותי של הקולוניאליזם הבריטי, „האישי החור“ לה במיורח התיכון“, אם מותר לעשות פרפראזה להגדרה המפורסמת של תורכיה לפני מלחמת העולם הראשונה.

רמו להערכה זו אפשר למצוא בדברי גולדה מאיר, אז מנהלת המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית בירושלים. בישיבת הוועדה-הפועל של ההסתדרות, ב-29 באוקטובר 1947, אמרה גולדה: „עבדאללה אינו בעל-בית בארצו. אין לו בעלות מלאה על צבאו... אין לעבדאללה שליטה מלאה באנשיו“.

מתיפקודם של רוב מנהיגי-ישראל במלחמת ששת-הימים, ומקבלת ההחלטה לכבוש את ירושלים ואת הגדה המערבית, וההחלטות לה-תנחל שם, שנתקבלו בשנים שבהן היתה תנועת-העבודה בשלטון בישראל — וברובן ללא שתופת הרוויזיוניסטים וממשיכי דרכם, אנשי חרות והליכוד — אפשר ללמוד שמטרות טריטוריאליות אלה היו קיימות ברובד הנסתר של תנועת-העבודה. לפחות ראשיה-ממשלות, לוי אשכול וגולדה מאיר, שקיבלו את ההחלטות בין אמצע שנות ה-60 לאמצע שנות ה-70, היו אישים מרכזיים במפא"י גם בתקופת מלחמת-העצמאות.

אני טוען כי האוריינטציה על עבר-הירדן, וההסכמים עם עבדאללה בתקופה שקדמה למלחמת-העצמאות, מעידים שהיתה למנהיגי-היישוב העברי אסטרטגיה תוקפנית נגד הפלסטינים.

אסטרטגיה זו רואי אינה מתיישבת עם האי-דיאלוגיה המוסרית של תנועת-העבודה, וכנראה היתה זאת אחת הסיבות לרצונם של החוסיינים במלחמה. החוסיינים קיוו שמלחמה בארץ-ישראל תסייע להם להחזיר את הגלגל או לפחות למנוע את הירדניזציה של השטחים שיעד האו"ם למדינה הערבית-פלסטינית.

וכאן אני מרשה לעצמי לשאול לעניין זה מונחים מתקופה מאוחרת. גם אנשי תנועת-העבודה וגם המפלגה הרוויזיוניסטית רצו במדינה יהודית ככל שטחי ארץ-ישראל (לפחות ככל ארץ-ישראל המערבית), אך היה הברל ביניהן. **ישראל-השלמה-עכשיו. אנשי תנועת-העבודה אימצו בחשאי את תוכנית ארץ-ישראל-השלמה-בשלב-בא.**

זאת אחת הסיבות לכך שרוב המתנגדים למחקר אמפירי ואובייקטיבי של מלחמת-העצמאות משתייכים למה שקרוי תנועת-העבודה, דהיינו מפא"י ומפ"ם. כמשך יותר מ-40 שנה הם מתייפיים בגישה שפויה-הכביכול, בנכונות לפשרות ובהליכה לקראת הפלסטינים, בעוד שהם ומנהיגיהם עשו כסתר כל מה שיכלו כדי שמדינה פלסטינית לא תקום ב-1948/7. קשה לאותם יפי-נפש לעמוד היום פנים-אל-פנים מול המציאות, ולהודות שבמשך יותר מ-40 שנה היתה סתירה בין האידיאלוגיה שבה נופפו לבין המעשים שאותם ביצעו.

בתחילת מארס 1948 סיכם אגף-המבצעיים

הגנתית. ראשי מדינות-המערב, לעומת זאת, לא ראו בכפייה החלוקה משימת אי-ברירה. לכן הבטיחו להם מנהיגי-היישוב שלא יהיה צורך בהפעלת כוח צבאי למענה; אחרי שהחלוקה תהיה לעוכרה ישלימו איתה הערבים.

● **ראשייהיישוב האמינו בתעמולה של עצמם, ולא התכוונו כראוי למלחמה הצפויה.**

● **המלחמה, שאכן פרצה, איכזבה את ראשי מדינות-המערב, שחש כי היהודים הונגו אותם.**

כדי להבטיח את החלק הערבי של הדר-למזרחי-הארץ ולמנוע את הקמת המדינה הפלסטינית, פיתחו דויד בן-גוריון ומנחם בגין אסטרטגיה של „העבר-הירדן, והסכמו שהמלך עבדאללה ישתלט על השטחים שיועד האו"ם למדינה הפלסטינית העצמאית.“

ההסכם נוסח לפרטיו בפגישה בין גולדה מאיר ויועציה עם המלך עבדאללה ויועציו בנהריים, ב-17 בנובמבר 1947, ובו נקבע כי עבדאללה ישתלט על השטחים שנועדו למדינה הפלסטינית, ובתמורה לא יפלוש למדינה היהודית. כפי שכבר כתב ישראל בר בספרו ביטחון ישראל, אתמו. היום ומחר, שני הצדדים עמדו בהסכם, מחוץ לחיכוכים בירושלים ובלטרון, שנגמרו בדר-תאם לאסטרטגיה-הרבתי של בן-גוריון.

בהסכם עם עבדאללה ביקש בן-גוריון לא רק למנוע את הקמתה של מדינה ערבית נוספת בין המדינה היהודית ובין עבר-הירדן, אלא גם לספח למדינה היהודית שטחים נוספים על אלה ש-היקצה האו"ם.

נראה שהוא ויועציו סברו כי עבדאללה יהיה

השקרים

של 1948:

מי רצה

במילחמה?

א בן-גוריון כתרבות הישראלית היא שהע-רכים תקפו את היישוב היהודי אחרי החלטת האו"ם ב-29 בנובמבר 1947, וכפו עליו את המלחמה המכונה כפי היהודים „מלחמת-העצמאות“, ובפי הערבים „שואת 1948“.

כבישיח ביד בן-צב' 1976 אמר נתנאל לורן, שהיה ראש מחלקת-היסטוריה של צה"ל, ושספריו השפיעו יותר מכל על המיתוס של מלחמת-העצמאות, שאין כל ספק שהיוזמה לפתוח במלחמה באה מצד ערביי ארץ-ישראל. ליישוב היהודי בארץ-ישראל לא היה כל אינטרס שתהיה מלחמה. היפוכו של רבר, האינטרס אותם ליטיה-צבאי המובוקה שלנו היה שהמדינה היהודית תקום בלא שפיקודת-דימים“.

את מסקנתו לא ביסס לורן על בדיקה אמפירית, אלא על הנחה מיתית, המפרשת את המימצאים. הקביעה שלא היה ליהודים אינטרס במלחמה כמעט מובנת-מאלה, ולכן כמעט אין לה משמעות. השאלה הרלוונטית היא: אם היו ליהודים אינטרסים שהיה אפשר לקדם אותם באמצעות מלחמה, והתשובה לשאלה זאת היא: כן.

האינטרסים היו הרחבת גבולות המדינה היהודית מעבר לאלה שהיקצה לה או"ם, צימצום מיספר התושבים הערביים במדינה היהודית ומניעת קשיים דמוגרפיים שלה בעתיד, וכן מניעת הקמתה של מדינה פלסטינית בין המדינה היהודית ובין ירדן (שנקראה אז עבר-הירדן).

על פי מימצאי מחקר על מלחמת-העצמאות, ששולשת כרכיו הראשונים יראו אור בשבוע הבא, אנסה להשיב על השאלה מה היו המטרות האמיתיות של מנהיגי היישוב היהודי בתחילת מלחמת-העצמאות.

ארץ-ישראל השלמה – בשלבים

א סטראטגיה כוללת לא נוסחה על-ידי מנחם בגין ומפקדי-ההגנה, לא לקראת המלחמה ולא בימי המלחמה. לכל היותר נוסחו תוכניות מיבצעיות (כמו תוכנית ד', למשל) והיה פער גדול ביניהן ובין ביצוען. חוקר בן זמננו יכול לשחזר את המטרות של מנהיגי מלחמת-העצמאות רק על-פי התבטאויותיהם ומעשיהם, ועל-פי ניתוח האירועים.

המטרה הלאומית של היהודים במלחמת-העצמאות היתה הגשמת מטרות הציונות. לפני שהחליטה צורת-האו"ם על חלוקת ארץ-ישראל, ביקשו ראשי-היישוב להבטיח שהחלק היהודי של ההחלטה הצפויה הזאת ייושם באמצעות הכוחות הצבאיים שסרו למשמעתם, וסברו שזאת מטרה

גלילי משוחח עם דיון הנחיה לנעו את הערבים

בן-גוריון נואם הסכם סודי עם עבדאללה